

Tramenské srdce

Je 21.decembra 2018. Za oknom to vyzerá krásne bielo, a studeno, ako sa na zimu, ktorá práve prevzala do rúk vládu, patrí. Čas Vianoc. A tak aspoň úvod tohto môjho príspevku nech je v teplých farbách. Preto nechcem šetriť chválou na to, že tu už 45 rokov máme niečo tak užitočné, prospešné a tak krásne, ako je TRAPSAVEC. Chcem sa poďakovať všetkým, ktorí ho za tie roky organizovali a porotcovali. Sú za tým hodiny práce, a obrovská zodpovednosť. My psavci väčšinou vidíme už len výsledok. Aj tej porotcovskej práce. Každoročne pre nás organizátori pripravujú malý seminár, kde si môžeme vypočítať pripomienky porotcov. Pochvalné, aj tie kritické. V súvislosti s tým mi napadlo, že možno by nebolo na škodu veci, keby aj pre porotu niekto usporiadal, aspoň občas, podobný seminár.

Mohlo by to byť o tom, ako uchopiť porotcovanie, a ako sa stať čo najobjektívnejším porotcom. V porote sú väčšinou bývalí psavci, ktorých tvorba predstavuje špičku vrámci súťaže. Ale! Myslím si, že to ešte nemusí byť zárukou toho, že dokážu byť aj kvalitnými porotcami. Ak to porovnáam trebárs so športom, isto pochopíte, čo som tým chcela povedať. Nie každý dobrý futbalista, sa môže stať dobrým trénerom, alebo dobrým rozhodcom. U tých našich „rozhodcov“ je to ešte zložitejšie. Vnímam to tak, že na hodnotení prác súťažiacich sa viac či menej podpíše ich vlastná tvorba. Formy a metódy práce, ktoré používajú pri svojej tvorbe oni. Témy a motívy, ktoré majú radi. Na druhej strane aj tie, ktoré im „nesedia“. Asi len málokto z nich si pri svojej práci uvedomuje, že čo vyhovuje jednému človekovi, nemusí vyhovovať inému. To ale nemusí znamenať, že je to zlé.

Byť porotcom je istotne ťažšie, ako zosmoliť nejaký príspevok do Trapsavca. Napríklad tento, ktorý vo mne začal hľadať už na tohoročnom, 44. ročníku Trapsavca. Stalo sa tak práve na seminári pre začínajúcich autorov. Tak ako každý rok, aj tento sme sa na ňom okrem užitočných rád od poroty (bývalých, v minulosti niekoľkonásobne ocenených, psavcov) dozvedeli, ktoré témy preferujú. Ale aj to, ktoré sú pre nich tabu, ktoré nemusia, a ktoré sú im blízke. Týmto svojim príspevkom som sa rozhodla nastaviť im zrkadlo, aby sa zamysleli nad svojou prácou vo funkcii porotcov. Prečo takto? Formou príspevku? Nuž aj preto, že takto si to zaručene, a v klude, prečítajú všetci porotcovia.

Pozrime sa na výsledok ich porotcovskej práce cez čísla. Počet príspevkov prekročil v roku 2018 počet 200. Bolo, ako obvykle, 6 kategórií. Porotcov bolo 5. Na prvých miestach sa umiestnilo 6 príspevkov, na druhých tiež 6, a na tretích 9 príspevkov. Spolu bolo ocenených 21 prác, čo je zhruba 10 percent zo všetkých zaslaných. Zo zborníčka 44. ročníka sa dozvedáme, že je stále väčší nedostatok mladých autorov. Preto sa Trapsavec rozhodol vyhlásiť akciu „Ulov svého youngpsavce“. Nie, toto nie je o tom, že by som mala zaručene účinný recept na to, ako uloviť nejakého mladého prispievateľa. Myslím si, že náš stárnúci Trapsavec, ktorý sa vekom už blíži k pädesiatke, nie je pre mladých trampov až takým lákadlom, aby mali dôvod napísať niečo, čo by odzrkadľovalo ich dnešné zážitky a túžby. Možno nemajú odvahu zdôveriť sa nejakým „starým páprdom“, ktorí im aj tak nemôžu rozumieť... A možno sa boja aj sklamaní, ktoré by zažili, ak by sa neumiestnili, a stali sa v očiach svojich vrstovníkov neschopnými „lúžrami“.

Pre nás, starých psov, sa Trapsavec stal drogou. Aj keď sa všetci tvárime, že neposielame svoje príspevky do súťaže preto, aby sme sa umiestnili na niektorom z prvých troch miest, opak je pravdou. Z toho, čo hovoria čísla, je jasné, že z každého Trapsaveckého ohňa odíde domov cca 90 percent sklamaných. Z toho, že neuspeli. Každý sa s tým vyrovnáva po svojom. Tí otrlejší, ktorí si už zvykli, sa z toho zvyčajne do roka spamätajú. Niekedy skutočne až na poslednú chvíľu. Možno aj preto dorazí väčšina prác tesne pred uzávierkou. Niekomu sa však môže stať aj to, čo sa stalo na tohoročnom Trapsavcovi mne. Že príde vytriezvenie. Už žiadna droga, žiadna závislosť, žiadne prispôbovanie sa vkusu porotcov,

ani žiadne očakávanie, že raz budem zlatý... Len radosť. Zo slobody a voľnosti. Zo stretnutia s príma kamarátmi. Tešiť sa úprimne s tými, ktorým to vyšlo. Bez toho, aby sme im závideli. Vo väčšine prípadov sú tie ich víťazné práce naozaj veľmi dobré, a úrovňou predčia výtvary tých, ktorým sa neušli miesta od 1 do 3 v pomyslenom rebríčku kvality. Ale stáva sa, že v zborníčkoch, v ktorých zvyknú byť uverejnené všetky práce, natrafíme aj na príspevky, ktoré sa nám páčia omnoho viac, ako tie, ktoré boli ocenené porotou. To je, pre zmenu, o našom vkuse. O tom, čo sa páči nám.

Mne z toho vyplýva, že práce mladých by mala hodnotiť osobitná porota. Taká, v ktorej by mali zastúpenie aj mladí ľudia dnešných čias, ktorí rozumejú dnešnej dobe (inú ani nepoznajú...) a ináč chápu aj prejav a potreby dnešných mladých, ako ľudia z minulého storočia. Nemalo by nám to vadieť. Každý mladý človek, ktorý sa hlási k trampingu je pre nás, prínosom. Môže nás len tešiť, že tu ešte vôbec takých máme. Ktorí sa nehanbia hlásiť sa k trampingu. K dedkovi, ktorý už má 100 rokov... Len sa vžite do kože tých mladých. Je to v dnešnej dobe od nich pomaly niečo ako hrdinstvo. Ale všetko má svoje hranice. Nechcime tých mladých prerobiť na svoj obraz. Príliš ich nedusme! Čím viac budeme do nich hustiť, tým menej ich bude chodiť medzi nás. A to aj takých, ktorí majú talent hovoriť a písať o svojom živote. Pritom by sme nemali zabúdať ani na to, že aj tramp je len človek. Že správny tramp je trampom aj od pondelka do piatka. Že aj vo svojom civilnom živote zažije veci, ktoré sa pýtajú na papier. Je pravda, že niektoré tie zážitky sú trampske len tým, že ich zažil niekto, kto sa cíti byť trampom. Ak je to niekto, kto si zaslúži, aby si to o ňom mysleli aj iní ľudia, musí to byť cítiť aj z jeho tvorby. Z toho, ako žije aj vo svojom súkromnom živote. Ako reaguje v rôznych situáciách, ako sa správa k ostatným ľuďom, k Prírode... Myslíte si že o jeho tvorbu prejavia záujem netrampske médiá? Nie. Tie, na rozdiel od tých trampských, hneď vycítia, že to nemohol napísať „normálny civilizovaný človek“. A tak mu nezostáva nič iné, len to poslať k svojim - do Trapsavca. Ale tým to končí. Je bez šance siahnuť si na vyššie méty. Tá jeho tvorba je buď málo zelená, prípadne tam nepočuť húkať žiadny vlak...

Viem. Najľahšie je poradiť psavcom na seminári, aby „potrampštili“ svoju tvorbu, a prispôbili ju čo najviac vkusu porotcov. Je to ľahšie, ako snažiť sa pochopiť ich tvorbu v širších súvislostiach, a nenechať sa pri hodnotení rozhodnúť napríklad tým, že psavec píše o niečom, čo porotca považuje za tabu. Napríklad o sexe. Milí porotcovia, viem, že tento môj príspevok nezaboduje. Tentokrát mi, pravdu povediac, ani nejde o to. Potešilo by ma však, a myslím si, že aj iných prispievateľov do súťaže, keby ste v našich prácach nehládali seba, ale nás. Keby ste sa snažili viac porozumieť tomu, čo sme nimi chceli povedať svetu. Je pravda, že to s niektorými z nás máme sakramentsky ťažké. Niektoré tie veci je ťažké niekam aj zaradiť. Možno by nebolo na škodu vymyslieť nejakú ďalšiu kategóriu. Pre tých z nás, ktorí nie sme orientovaní vo svojich životoch len jedným smerom, ale v hrudi nám, napriek tomu, bije trampske srdce.